

V. Промисленост и търговия

1. Индустрия

Като говоримъ за индустрия, ние ограничаваме нашия обектъ само въ рамкитъ на насърдчаванитъ отъ държавата предприятия. Предприятията, спадащи къмъ тази категория, не изчерпватъ целия контингентъ на тѣхъ наречената едра индустрия у насъ. Тукъ не влизатъ индустриитъ за обуща, облѣкло и тоалетъ, печатарство, книговезство, транспортнитъ индустрии, индустриитъ, които употребяватъ за сурови материали животински произведения (млѣкарство, сиренарство и пр.) и др.

Насърдчаваната индустрия въ отстъпената областъ се представя отъ 12 заведения презъ 1912 год. отъ всичко 381 заведения въ Царството. Следователно 3·2% отъ насърдчаванитъ заведения сж инсталирани въ мѣстата, отстъпени на Ромъния. Презъ 1911 год. заведенията сж били 11. По мѣстопроизхождение и видъ тѣзи заведения се разпрѣлятъ така:

1 заведение за желѣзолѣярство и машинно производство въ Балчикъ.

1 заведение за производство на брашна, въ Балчикъ.

1 заведение за керамични издѣлия, въ гр. Добричъ.

1 заведение за мебели въ гр. Добричъ.

2 заведения за производство на брашна, въ Добричъ.

1 заведение за ламаринени и желѣзни издѣлия въ гр. Силистра.

4 заведения за производство на брашна, въ гр. Силистра. околията.

Всичко 11 заведения, отъ които 2 въ Балчикъ, 4 въ Добричъ, 2 въ Силистра и 3 въ Силистренска околия. Повечето отъ заведенията сж мелничарски 7 на брой, останалитъ 4 сж: желѣзолѣярство и машинно производство — 1 заведение, керамични издѣлия — 1 заведение, мебелни издѣлия — 1 заведение, за ламаринени и желѣзни издѣлия — 1 заведение.

Едното отъ тѣзи заведения е основано къмъ срѣдата на 1911 год., та сведения за него нѣмаме. Останалитъ 10 заведения иматъ общо вложенъ основенъ капиталъ 2,574,400 зл. лв. или срѣдно на заведение 257,440 зл. лева. Изобщо въ насърдчаваната отъ държавата индустрия въ Царството срѣдно на заведение се пада капиталъ презъ 1911 г. 243,000 зл. лв. Общо взето, насърдчаванитъ предприятия въ отстъпенитъ на Ромъния земи сж по-едри, отколкото изобщо насърдчаванитъ предприятия въ Царството.

Тѣзи заведения действуватъ съ двигателна сила, произведена отъ 11 двигатели, общата сила на които се пресмѣта на 712 к. с. Въ заведенията сж заети срѣдно 226 души работници. Презъ течение на 1911 год. въ тѣхъ е употребено сурови материали на обща стойностъ 3,485,278 зл. лв, а е произведено стока

на стойностъ 4,307,176 зл. лева. Отъ това производство е продадено всичко стока на стойностъ 3,733,310 зл. лв., отъ които за 2,013,006 лева е пласирано върху чуждестранни пазари.

Въ долната таблица е направенъ паралелъ между насърдчаваната отъ държавата индустрия въобще и онази нейна частъ, която се намира въ отстъпената на Ромъния територия:

	Въ Царството	Въ отстъпената територия	% на отстъпената частъ къмъ общата
Брой на заведенията	342	11	3·2
Основенъ капиталъ (зл. лв.)	81,116,224	2,574,377	3·2
Двигателна сила (к. с.)	27,150	712	2·6
Работници	12,669	226	1·8
Употрѣб. сурови матер. (зл. лв.)	74,304,597	3,485,278	4·7
Годишно производство (зл. лв.)	110,170,088	4,307,176	3·9
Продадени стоки (зл. лв.)	101,666,920	3,733,310	3·6
Прод. стоки въ чужбина (зл. лв.)	23,818,125	2,013,006	8·4

Въ отстъпената територия до 1910 година е имало насърдчавани заведения всичко четири: 2 въ Силистра и 2 въ околията му. Всички останали заведения сж построени или пъкъ добили облаги за насърдчение, презъ 1910 и 1911 год. Тѣзи заведения, значи, сж твърде нови и по-големата имъ частъ едва сж развили своето производство до край. Въобще, индустрията тукъ, може да се каже, още не е създадена. Тя едва сега поставя своето начало. Поради всичко това, за нейната мощъ и значение не може още много да се каже. Първата годишнина отъ нейното съществуване, обаче, показва, че на тази индустрия и предстои голѣмо бъдеще. Тя още отъ своето начало е завладѣла не само мѣстни пазари, но и чуждестранни. По отношение на тия подирнитъ, индустрията въ отстъпената областъ стои дори на много по-изгодна позиция, отколкото общо насърдчаваната индустрия въ Царството. За това нейно положение особено помага географическото разположение на областъта, отъ една страна, и — отъ друга — съобщителнитъ срѣдства. Цѣлиятъ районъ е разположенъ въ единъ четирижгълникъ, който граничи съ желѣзопѣжната линия Русе — Варна и съ 2 водни пѣтища — Дунава отъ северо-западъ и Черноморе отъ юго-изтокъ. Освенъ това, центърътъ на района — градътъ Добричъ — е свързанъ и съ желѣзо-пѣжна линия, която го съединява съ две отъ най-важитъ пристанища въ България: Варна на морето и Русе на Дунава.

Българска Добруджа, поради изтъкнатитъ обстоятелства, има едно блестящо бъдеще въ индустриално отношение, и отечеството ни съ нейното отнемане губи една твърдъ голѣма цѣнностъ и въ това отношение.

За охарактеризиране силното развитие на индустрията въ тоя край могатъ да се наведатъ следнитъ данни:

	Заведения (брой)	Капиталъ (зл. лева)	Производство (зл. лева)
Презъ 1909 год.	4	561,000	1,106,000
Презъ 1911 год.	11	2,574,000	4,308,000
% увеличение	175	359	290